

בעין חינוכית

בעין חינוכית מספר 95, י"א בסיוון תשע"א

"הנני – שלחני" בראי משנתו של הרב נריה זצ"ל

הרב משה צבי נריה זצ"ל

רקע

בשנת תש"ן, חמש שנים לפני פטירתו, העביר הרב נריה, מייסד וראש ישיבות בני עקיבא, שיעור שבועי לכיתות י"ב בישיבת כפר הרואה במשנת הרב קוק זצ"ל. בסוף השנה ביקשו ממנו התלמידים להעביר שיעור סיכום אחרון לפני "היציאה לחיים". כך זכו הם לשמוע שיחה ארוכה ויסודית על בניין השקפת עולמם של צעירים ציוניים-דתיים לפי דרכו של הרב נריה זצ"ל. השיחה סוכמה ונערכה על ידי תלמיד צעיר בשם יעקב לוי, היום הרב יעקב לוי, ר"מ בתכנית 'אור מאופיר' בישיבת ההסדר אור-עציון, ורבו של נטע, שהיא קהילה הנבנית בחבל לכיש על ידי תושבים שגרו בגוש קטיף ת"ו. לפניכם קטעים נבחרים מתוך השיחה השלמה, שתוכנה הולם מאוד את הנושא השנתי של מכללת אורות ישראל: "הנני – שלחני", ועיתוי אמירתה (ערב החופש הגדול) מתאים לפרסומה (לראשונה!) כעת, לקראת חופשת הקיץ. אנו מודים לרב יעקב שהעמיד לרשות "בעין חינוכית" את סיכום השיחה שהרב נריה העביר לתלמידי כיתות י"ב ערב צאתם לחופשה הגדולה ולחיים, וממנה דלינו קטעים נבחרים.

לראות איך מנהלים את האנייה בסיעתה. עמד שם רב החובל ופקד על בעל ההגה (ברוסית): קצת ימינה, קצת שמאלה, ישר, ישר, עוד קצת ימינה וכו'. על השולחן לידו היה מונח ספר "נתיבי הים" ואני רואה בו קווים ישרים. שאלתי אותו: "מדוע אני רואה שמשומנים בספר קווים ישרים והוא אומר 'קצת ימינה, קצת שמאלה' ולא 'ישר'?" נעניתי שהקו הישר הוא הנתיב המרכזי שבו אנו נוסעים לעבר מטרתנו, אך בים יש בעיות של גלים ורוחות, וכדי להתגבר עליהם זזים לפעמים קצת שמאלה ולפעמים קצת ימינה, אך אין מתרחקים מדי מן המסלול המרכזי, כיוון שהוא המוביל אותנו אל המטרה.

מסר זה מאלף מאוד לגבי כל אחד מאתנו. קצת ימינה, קצת שמאלה, אך לא להתרחק יותר מדי מן המסלול המרכזי. כדברי רש"י על הפסוק: "את הדרך אשר נעלה בה" – "אין דרך שאין בה עקמומיות". גם החיים הם כאלו. אין מצב שאתה לא נתקל בבעיות ובצורך להתחשב בכל מיני דברים, אך אסור לשכוח את המסלול המרכזי שבחרנו. הגמרא במסכת בבא בתרא (דף כד) דנה באפרוח המתרחק מן הקו "כי חזי לקינייה", כשהוא רואה את הקו מרחוק הוא מדדה הלאה, אך כל הזמן הוא מפנה את ראשו לראות את קנו. כך גם אנו, ביוצאנו לדרך. צריך תמיד לראות את הקו ולא להתנתק ממנו. באותה

הצורך בהשקפת עולם מגובשת עם ציר מרכזי ראשי
יש הבדל בין מי שבהשקפת עולמו אין קו יסודי אחד אלא מזיגה של אוסף רעיונות ממקורות שונים, ובין מי שגם אצלו הדברים אמנם מגוונים, אך עדיין יש קו אחד בבחינת 'כל הנחלים הולכים אל הים' – הים המיוחד שלו. הקו האחד הוא שנותן בסופו של דבר בסיס להשקפת עולם יציבה.

כך נכון הדבר כשאנו באים לסכם את הלימוד שלנו. במשך הזמן דיברנו על נושאים שונים, אך מתוך הדברים הכלליים ניתן למצוא קו כללי אחד. הקו הכללי אומר שיש דעה אחת מרכזית, שאותה צריך להרגיש ולפתח, והיא נותנת לך את האפשרות שלא תהיה מפוצל, כדברי הכתוב במשלי: "הט אוזניך ושמע דברי חכמים (בלשון רבים) ולבך תשית לדעתי (בלשון יחיד)". אמנם דברי חכמים הם רבים, אך צריך להרגיש שהכול מכוון לדעה אחת מרכזית.

עלייתי ארצה ומשל הספינה

בכ' בתמוז (תר"צ 1930) עליתי ארצה באנייה קטנה ששמה צ'צ'ירני, שהפליגה מאודסה ליפו. יום אחד ניגש אליי סגן רב החובל וביקש לשוחח אתי בענייני אמונה. לאחר השיחה ביקשתי ממנו לעלות לתא רב החובל

אנשים אחרים אשר אין זה נוגע כל כך לנפשם. כאמור, יכולה להיות סטייה מסוימת ימינה, יכולה להיות סטייה מסוימת שמאלה, אבל אין לשכוח את הקו המרכזי.

הדרך חלקקה

כתוב בתהלים (לו): "תורת אלוקים בקרבו לא תמעד אשוריו". אם תורת אלוקים בקרבו, אז הוא לא ייפול ולא ימעד. היכן הרגליים מועדות? בדרך חלקה. כולנו הולכים בדרכים חלקקות. את הרשעים מקללים "כי דרכם חשך חלקקות ומלאך ד' רודפם" (תהלים לה). אנחנו הולכים ודרך החיים שלנו מאוד 'חלקקה'. קל מאוד למעוד, אבל אם הכול לשם שמים ויש סיעתא דשמיא, אנחנו זוכים ל"לא תמעד אשוריו". ככל שאנחנו יותר קדושים, יותר מלאים ב"תורת אלוקים בקרבו", ככל שאנחנו לא עושים את זה לשם כבוד ולא לשם ממון, אלא כוונתנו רצויה, אז בעזרת ד' גם לא נחליק [...].

לא פשוט ללמוד תורה בעולם הרדיו והטלוויזיה, עולם המונדיאל, עולם משוגע, שמים וארץ – מונדיאל. אך אנו רוצים לשמור על הדרך הייחודית שלנו. אתם חיים בעולם די קשה, יש לחץ של החברה החיצונית וכדי לשמור על הפנימיות שלכם אתם צריכים כוחות. מי שרוצה להסתגר לגמרי קל לו יותר, אבל ב"ה אתם לא צריכים להסתגר, ואתם באים במגע עם אלה שלא כמותכם. אנו מעודדים הרבה את החברים שהמשיכו בישיבות שיקרבו אליהם את חבריהם שהלכו ישר לצבא, שיעזרו, שיהיו יחדיו, זה יכול לחזק מאוד. יש לעודד את כולם לשמור על קשר עם החברים ועם הישיבה. גם זה מעיד על העמדה, שאתה לא מנתק את עצמך מן הכלל. אז רבותי, ב"ה שאתם שייכים לאלה שבחרו דרך לא קלה. יש להיות עם הפנים כלפי כל חלקי העם, בכל המצבים, עד שנזכה שדרכנו תהיה דרך המלך ונגיע לישועה, ובין המצרים ישמחו הישרים!

(ניתן לעשות מנוי על דפי "בעין חינוכית" ללא עלות. נא לפנות לשרון: sharonz@orot.ac.il)

מידה שהאדם מגבש לעצמו בצורה ברורה את הקו המרכזי שלו, כך השפעות זרות מסביב לקו המרכזי לא תפגענה בו, ובעז"ה דרך החיים תהיה ברורה לפניו.

חיים של חלוציות ציבורית

בישיבות המוסר מדברים הרבה על תיקון המידות של האדם. זה דבר גדול מאוד. ברם תלמיד ישיבת מוסר מעולה הוא אישיות נהדרת, בעלת מידות, כל דבר אצלו שקול ומחושב, הוא אינו פזיז, אך תוך כדי כך, עם כל המעלות הללו, יש גם חיסרון מסוים. מי שכל הזמן עסוק רק עם עצמו, אף שזה למען מטרה טובה, בסופו של דבר הוא נותן פחות מדי לאחרים. מתפתח איזשהו אינדיבידואליזם, אמנם אינדיבידואליזם רוחני, אבל אינדיבידואליזם, מה שאין כן ביסוד החלוצי הציבורי והקהילתי שלנו. הגישה שלנו מתבטאת בתחומים רבים: המאבק על שלמות הארץ, פעילות למען מיזוג אמתני בין חלקי העם וכו' [...] ב"ה אצלנו גדל תמיד ציבור שפניו מופנות כלפי העם. לאו דווקא דרך חלוצית של התיישבות, אלא דרך חלוצית ציבורית של "תפעל בסניף, תפעל בקהילה", בכל מקום שאליו אתה בא – אל תהיה פסיבי.

גישה כללית זו צריכה להדריכנו בכל מקום: בבית הספר, בבית הכנסת, בקהילה, ובייחוד בקרב ציבור צעיר אשר עדיין בונה את ביתו ומחנך את ילדיו, כי אם לא תהיה לו גישה של אחריות ציבורית מיוחדת הוא ישקע בעצמו. לפני כל חופשה אנו אומרים: "שכשאתה בא הביתה תפעל בסניף. אם אתה בא לשיכון שלך ויש שם ילדים שמסתובבים ברחוב – תרכז כמה ילדים, תשב אתם, תלמד אתם משהו, תקרב אותם". רעיון השליחות, הרגשת השליחות – זה דבר עצום. הקב"ה מטיל על כל אדם שבא לעולם איזו שהיא שליחות, והרגשת השליחות חייבת ללוות אותו לאורך ימים.

זה קו כללי שלקחנו מהרב קוק זצ"ל, להיות פעיל בכל מקום, עם הפנים כלפי העם. לשמש דוגמה. בסופו של דבר זה מורגש. "אני שייך לכלל ישראל", אמר הרב לאלו שרצו ליצור מעין חסידות סביבו, ואותה כלליות הטביעה את חותמה על כל מיני דברים בחיינו הציבוריים. זו גישה של 'כלל ישראל' לעומת המחשבה של 'אני את נפשי הצלתי'.

על פי הקו המרכזי הזה, יש בלי ספק הבדל ביחס לאחדות ישראל של תלמיד שלנו, בוגר שלנו, שאצלו עניין זה הוא הרבה יותר עמוק, הוא ספג אותו לתוכו, ובין